

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ

Матеріали 86-ї підсумкової конференції науковців
Буковинського державного медичного університету

Чернівці, БДМУ
2005

О.М. Рак ХАРАКТЕРИСТИКА МЕДИЧНИХ І ПАРАМЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВ ІЗ ПОГЛЯДУ СЕМАНТИКИ	191
М.М. Сядоренко ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ....	196
В.Г.Синиця ДО ЕТИМОЛОГІЇ ДЕЯКИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕРМІНІВ	201
Н.М. Соловійова, А.М. Семисюк ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТИПОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ЛЕКСИКИ ПІДМОВИ ПАРАМЕДИЦИНИ	204
А.В.Ткач, Г.В.Навчук ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОМУ АСПЕКТІ.....	208
О.Б. Томілова НЕОЛОГІЗМИ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	215
І.Є. Томка ПРО ВЖИВАННЯ ДЕЯКИХ СУФІКСІВ ПРИ УТВОРЕННІ ФРАНЦУЗЬКИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ	219
В.А.Троянський ПРОБЛЕМА ЛЮДИНОЗНАВСТВА В СУЧАСНІЙ НАУКОВІЙ КАРТИНІ СВІТУ.....	223
О.В. Шкром'юк ОСОБЛИВОСТІ ФОНЕТИЧНОЇ АСИМІЛЯЦІЇ НІМЕЦЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ.....	227
Л.Б.Шутак УКРАЇНСЬКА МОВА: ДЕРЖАВНА МОВА ЧИ СУРЖИК?.....	230

ДО ЕТИМОЛОГІЇ ДЕЯКИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕРМІНІВ

В.Г.Синиця

Кафедра іноземних мов

(зав. – доц. О.М.Рак)

Буковинського державного медичного університету

Мова сучасної пересічної людини переповнена термінами греко-латинського або іншомовного походження. Вони лунають з екранів телевізорів, звучать по радіо, ними рясніють газети; ми користуємося ними у приватних розмовах. Здається, все цілком просто й абсолютно зрозуміло, коли ми кажемо *комфортабельний, інтенсивний, консорціум, імідж...* – та ще сотні і тисячі слів. Проте нерідко спостерігається ситуація: людина вимовляє слова, значення яких або не зовсім розуміє, або не розуміє зовсім, і якщо попросити її пояснити суть використаного терміна, то можна поставити цю людину у скрутне становище.

У цій статті ми маємо намір розкрити суть окремих політичних термінів, прослідкувати їхню етимологію. Доробки подібного типу зустрічаються в літературі [2,3] і сприяють інтелектуальному розвитку людства.

Інаугурація. Останніми роками це слово асоціюється у нас із церемонією вступу новообраного президента на посаду. Цей політичний термін походить від латинського іменника *inauguratio, onis f*, що дослівно означає *початок*. Дієслово *inauguro, avi, atum, are* має кілька значень: 1) спостерігати за польотом птахів з метою подальшого віщування; 2) освячувати місце; 3) ставити на посаду авгура [1]. Авгури (лат. *Augures*) – жреці, що спостерігали польоти птахів та їхню поведінку, крик, блискавки та інші явища природи, і своїми тлумаченнями ніби-то вгадували волю богів та провіщали майбутнє. Вплив авгурів у Стародавньому Римі був дуже великий: завдяки своїм віщуванням вони могли припинити або відкласти народні збори, навіть скасувати їхню ухвалу, прогнозували, наскільки вдалим буде військовий похід тощо [4]. Вже в I ст. до н.е. освічені римляни висміювали ворожбу авгурів. За словами Ціцерона (106-43pp.),

авгури глузливо переглядалися один з одним, ошукуючи віруючих. Звідси відомий вислів «усміх авгура» – так характеризують тих, хто вводить в оману оточуючих, вдаючи, що їм відомо те, що для інших складає таємницю. Слово *augur, uris m* є одного кореня з іменником *avis* – птах, тому-то і віщування робилися спершу тільки за поведінкою пташок. У наші дні *інаугурація* (або інавгурація) означає початок виконання новообраним президентом своїх обов'язків.

Люстрація – лат. *lustratio, onis f* – очищення жертвоприношенням, покутування. Цей іменник є дериватом від дієслова *lustrō, avi, atum, are-* святити, очищати, освятити, покутувати жертвоприношенням [1]. Надзвичайно популярним це слово стало після Помаранчевої революції.

Кандидат. Кандидат у депутати, кандидат у президенти... Ми часто користуємося цим словом, читаємо на шпальтах газет. Своєю появою це слово зобов'язане латинському *candidatus, i m* – той, хто домагається посади, претендент на посаду, кандидат [1]. Цей іменник є похідним від прикметника *candidus, a, um* – білосніжний, сліпуче білий, оскільки у Стародавньому Римі громадянин, що претендував на посаду, мав одягати білу тогу – *candida, ae f*, щоб бути чистим, яскравим, вирізнятися серед інших.

Саміт. Це слово увійшло в суспільно-політичне життя завдяки англійському *summit*. Лінгвістичне дослідження відносить нас знову до латинської мови. Виявляється, з цим коренем можна відшукати такі слова, як *summus, a, um* (це найвищий ступінь до прикметника *superus*, означає найвищий, верхній), *summa, ae f* (найвища посада, перше місце керування країною), *summatus, us m* (панування, верховність, зверхність) і, нарешті, *summitas, atis f* (порівн. англ. *summit*), що означає *вища точка, вершина, висота*. Отже, українське *саміт* є не що інше, як латинське *summitas* у англійській транскрипції ['SAMIT], а це означає, що саміт може відбуватися тільки за умови участі найвищих посадових осіб, які керують країнами.

Корупція, боротьба з корупцією... – що це слово означало первісно? У словнику І.Дворецького [1] *corruptio, onis f* має такі значення: 1) зваблення, підкуп; 2) занепад (звичаїв); 3) викривлення, перекручування (поглядів) і навіть 4) поганий стан здоров'я. *Corruptor, oris m* – це розбещувач, спокусник. Так називав Светоній (75-160 рр. н.е.) тих, хто посягав на честь весталок або заміжніх жінок. Весталками – *Vestales* – іменували жриць богині Вести у Римі. Ними могли

бути обрані дівчатка віком від 6 до 10 років з аристократичних родин. Весталки давали обітницю цнотливості, якої мали дотримуватися впродовж 30 років (таким був термін перебування на службі). За порушення цієї обітниці весталок суворо карали – живцем закопували в землю [4]. Отже, *корупція* у Стародавньому Римі теж означало підкуп, але не посадової чи впливової у кожному конкретному випадку особи, а підкуп з метою схиляння до сексуальних стосунків.

Теракт. На жаль, це слово з кожним днем все частіше жахає весь світ. У класичній латинській мові ми не знайшли рівноцінного відповідника. Тим не менше, етимологічний екскурс відносить нас знову ж таки до Стародавнього Риму. Дієслово *terreo, ui, itum, ere* має значення лякати; іменник *terror, oris m* -страх, жах, предмет страху, залякуюча обставина – лягли в основу першої складової слова; друга складова своїм корінням сягає дієслова *ago, egi, actum, ere* – діяти, дериватами якого є іменники *actio, onis f* – рух, дія і *actus, us m* – дія, спосіб дії. Таким чином, дослівно, *теракт* – це дія, що викликає жах, страх.

Література. 1. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь. – Москва: Русский язык, 1976. – 1096 с. 2. Іоненко І.Р. Сучасне життя латинської мови (на прикладі англійської анатомічної термінології) // Значення українознавчих та мовних дисциплін у системі вищої освіти. – Харків: Видавництво НфаУ, 2004. – С.120-123. 3. Махлин П. Не то слово (опыт перевода с языка мертвого на живой). – Киев, 1999. – 64 с. 4. Словник античної міфології / Укл.І. Я. Козовик, О.Д.Пономарів. – Київ: Наукова думка, 1989. – 238 с.